

(Stratfor, 24.08.2009)

Како се ближи крај августу, тако се ближи и завршетак прве фазе Обаминог председниковања. Први месеци сваког америчког председниковања проводе се у попуњавању кључних положаја у администрацији и учењу руковања [полугама политике спољне и унутрашње националне безбедности](#)

. Ту спадају и прве рунде посета страним поглаварима, као и први опрезни искораци у спољну политику. Током тог првог лета, вођство северне хемисфере проводи своје годишње одморе и – осим неке кризе или рата, на сцени спољне политике се врло мало догађа. Онда долази септембар и свет поново почиње да се креће – а завршава се прва фаза председникове спољне политике. Председник више не размишља о томе какву ће спољну политику водити – сада он већ има спољну политику коју спроводи.

Зато је сада добра прилика да застанемо и размотримо – не оно што ће амерички председник Обама чинити у спољној политици, него оно што је већ учинио, и чини. Како смо већ споменули, најупадљивије у [Обаминој спољној политици је колико се она поклапа са политиком претходног председника Џорџа В. Буша](#)

. То није изненађујуће. Председници делају у свету пуном ограничења; [избор делања им је ограничен](#)

. Па ипак, вреди да застанемо и да запазимо колико је Обама мало скренуо од Бушове спољне политике.

Током америчке председничке кампање 2008. године, нарочито у њеним раним фазама, [Обама је био против рата у Ираку](#)

. У сржи његовог раног става је било да је тај рат грешка и да ће га он окончати. Обама је тврдио да је Бушова политика, још важније – да је његов стил одгурнуо америчке савезнике. Он је оптужио Буша да води унилатералну спољну политику, одбијајући од себе савезнике тиме што са њима не сарађује хармонично. Тврдио је да је услед тога рат у Ираку разорио међународну коалицију која је Америци неопходна за успешно вођење било ког рата. Обама је осим тога тврдио да је Ирак странпутица, и да главни напор мора да се улаже у Авганистан. Додао је и да ће у Авганистану Америци бити потребна подршка њених савезника. Казао је да ће [његова администрација пружити руку Европљанима](#), обновити везе са њима и добити од њих већу подршку.

Иако је скоро 40 земаља сарађивало са САД у Ираку, мада многе од њих само са симболичним улозима, главне европске континенталне силе – нарочито Француска и Немачка – одбиле су да учествују. Јасно је да је Обама када је говорио о гурању савезника од себе, циљао баш на њих, као и на мање европске земље коју су припадале америчкој хладноратовској коалицији, али нису биле вољне да учествују у Ираку и сада су биле непријатељске према америчкој политици.

Европско одбијање

Још на почетку своје администрације, Обама је донео две стратешке одлуке. Прво, уместо да нареди директно повлачење из Ирака, прихватио је [Бушову политику постепеног повлачења](#) подешавану у односу на политичку стабилизацију и развој ирачких снага безбедности. Док је незнатно мењао ред вожње повлачења, основна стратегија је остајала недирнута. У ствари, он је [Бушовог државног секретара одбране Роберта Гејтса \(Robert Gates\) задржао у функцији](#) како би овај надзирао повлачење.

Друго, повећао је бројност америчких снага у Авганистану. Бушова администрација се почев од „11. септембра“ посветила Авганистану. Али, она је остала у одбрамбеном ставу, верујући да је то најбоље што се може урадити, с обзиром на расположиве снаге, на могућности непријатеља, као и на историју. То је било нарочито због тога што се Пентагон скоро директно преоријентисао и усредредио на инвазију на Ирак и на његову окупацију. Пред крај, под утицајем генерала Дејвида Петреуса (David Petraeus), који је био аутор стратегије против Ирака, Бушова администрација је почела да испитује могућност неке врсте политичког договора у Авганистану.

[Обама је променио своју стратегију у Авганистану](#) до ове мере: напустио је чисто дефанзивно држање и прешао на мешавину селективног напада и одбране и довео више снага у Авганистан (мада САД још увек нема ни приближно број војника који су Совјети имали када су изгубили свој авганистански рат). Дакле, изузев ограничених офанзива, срж Обамина политике остаје иста као и Бушова.

Од тренутка Обаминог ступања на власт, учињено је велико одступање: [Пакистанци су заузели агресивније држање](#)

(или – бар, желе да изгледа тако) према талибанима и Ал Каиди, у најмању руку [унутар своје територије](#)

. Али, чак и тако, Обамина основна стратегија остаје као и Бушова: одржати се у Авганистану све док се ситуација не развије до тачке када ће политичко решење бити могуће.

Најинтересантније је колико је [мали успех Обама постигао код Француза и Немаца](#). Буш је баталио тражење помоћи за Авганистан, али Обама је то поново покушао. Добио је исти одговор, као и Буш: не. Изузев неке минималне, краткорочне помоћи, Французи и Немци нису били вољни да пруже своје снаге Обамином главном напору у спољној политици. То је нешто што упада у очи.

С обзиром на то до које мере се Буш није допадао Европљанима, као и на то колико су били жељни да се дође до председника који ће вратити европско-америчке односе на оно што су некада били (или бар какви су били у њиховим очима), могло би се мислити да би Французи и Немци радо учинили неки значајан гест како би наградили Америку за избор про-европског председника. Сигурно је да би Обамино јачање било у њиховом интересу. То што нису показали вољу да учине тај гест, показује да се Французима и Немцима односи са САД много мање важни него што то може изгледати. Обама, про-европски председник, давао је већи нагласак рату који Француска и Енглеска одобравају него оном који оне не одобравају, тражио је њихову помоћ – за узврат није добио скоро ништа.

Руско не-ресетовање

Обамина жеља да ресетује европске односе је била исто толико велика као и жеља за ресетовањем односа САД са Русијом. Још од „наранџасте револуције“ у Украјини крајем 2004. и почетком 2005. године, америчко-руски односи су се драматично погоршали, уз Москвине тврдње да се Вашингтон меша у унутрашње послове бивших совјетских република, са циљем да слаби Русију. То је кулминирало у руско-грузијском рату прошлог августа. Од тада, Обамина администрација сугерирала је „ресетовање“ односа, а државни секретар Хилари Клинтон је, у ствари, донела на свој пролетњи састанак са Русима кутију са етикетом „дугме за ресетовање“.

Проблем је, у ствари, био у томе што је задња ствар коју су Руси желели било ресетовање односа са Америком. Нису желели да се врате на период после „наранџасте

Пише: Џорџ Фридман
четвртак, 27 август 2009 14:00

револуције“, нити су желели да се врате на период између колапса СССР-а и „наранџасте револуције“. Позив Обамина администрације за ресетовање показао је [кол ика је удаљеност између Руса и Американаца](#)
: Руси гледају на период између колапса СССР-а и „наранџасте револуције“ као на економску и геополитичку катастрофу, док га Американци сматрају веома задовољавајућим периодом. Оба гледишта су потпуно разумљива.

Обамина администрација је сигнализирала да намерава да настави политику Бушове администрације према Русији. Она се састојала у томе да Русија нема никаква права да захтева предност у некадашњем СССР-у, као и да САД имају права да развијају билатералне односе са било којом земљом и да шире НАТО онако како оне то желе. Али, Бушова администрација је гледала на руско руководство као невољно да следи основне нацрте односа какви су се развили после 1991. године и видела га као оно које неразумно редеофинише те односе које су Американци сматрали за стабилне и пожељне. Руски одговор је био да су потребни потпуно нови односи између двеју земаља; у супротном ће Русија наставити да води потпуно независну спољну политику [и непријатељством Русије истом мером одговарати на непријатељство Америке](#)

:- Оно што подвлачи континуитет антагонистичких америчко-руских односа је да планови за евентуалне одбрамбене балистичке ракетне инсталације у Пољској остају непромењени.

Додатни проблем је да су хладноратовске генерације америчко-руских експерата замењене пост-хладноратовском генерацијом, која је сада постала „пунолетна“ и има ауторитета. Док су се хладноратовски експерти „калили“ 1960-их година, ови пост-хладноратовски су се заувек „заглавили“ у 1990-им. Они су уверени да 1990-те представљају стабилну платформу на којој основи се Русија треба реформирати. Гунђања Руса који су тада запали у сиромаштво и ирелевантност у међународним односима су, по њима, једноставно део пост-хладноратовске законитости. Они верују да без економске моћи, Русија не може да се нада да буде важан играч на међународној сцени. То што [Русија никада, па чак ни на врхунцу свог утицаја](#) није била [економска сила](#), али јесте била војна сила, не игра улогу. Због тога, они се стално надају да ће се Русија вратити на своја стања из 1990-их, и верују да ће, ако Москва то не учини, онда колабирати. То објашњава и одакле онај интервју америчког потпредседника [Џо Бајдена \(Joe Biden\) Волстрит](#) [џорналу](#) (The Wall Street Journal) у коме он разматра опадање Русије у светлу њених економских и демографских тегоба. Кључни Обамини саветници долазе из Клинтонове администрације, а њихова гледања на Русију – као, уосталом, и оних из Бушове администрације – формирана су 1990-их година.

Континуитет остале спољне политике

Када гледамо на [политику САД према Кини](#), видимо знатне сличности с Бушовом администрацијом. САД под Обамом имају исти интерес за одржавање економских веза и избегавање политичких компликација, баш као и под Бушовом администрацијом. И заиста, током посете Кини, Хилари Клинтон је експлицитно одбила да са умеша у теме људских права. Нестале су приче из предизборне кампање о разговорима са Кином о људским правима. Ово је логично, узимајући у обзир интерес обеју земаља, али то вреди запазити јер од Обаминог ступања у функцију било је доста прилика ([као нпр. Ујгурски нeredи](#)) да се о тој теми разговара са Кином (и испуне обећања дата током кампање).

Свакако, од великог интереса су била три велика „отварања“ ране Обамина администрације у односу на Кубу, [Иран](#), и на исламски свет – преко његовог каирског говора. Кубанци и Иранци су одбили његове понуде, док нето резултат обраћања свету Ислама остаје нејасан. Са Ираном се види најизразитији континуитет. Обама наставља да захтева крај нуклеарног програма Техерана и обећао је даље санкције уколико Иран не пристане да уђе у озбиљне разговоре до краја септембра.

Што се Израела тиче, САД су једноставно промениле атмосферу. И Бушова и Обамина администрација захтевале су да [Израел обустави насељавања](#), а то су чиниле и бројне друге администрације. Израелци су обично на то реаговали пристајањем на нешто ситно, док су крупније проблеме игнорисали. Изгледало је као да је Обамина администрација спремна да се озбиљно побуни на то, али – уместо тога је наставила са сарадњом на пољу безбедности са Израелцима у односу на Иран и Либан (а претпостављамо и на обавештајном пољу). Као ни Бушова, ни Обамина администрација није дозволила да питање насељавања омета фундаменталне стратешке интересе.

Ово није критика Обама. Председници – и то сви – делају на оној основи која побеђује. Ако су добри председници, напустиће та обећања како би [владали онако како морају](#). То је учинио и Обама. У председничкој трци је учествовао као антитеза Бушу. Своју спољну политику је водио као да је и сам Буш. То је због тога што је Бушову спољну политику узроковала неопходност да буде таква, а и Обамину [спољну политику узрокује иста та неопходност](#).

Председници који верују да могу владати независно од стварности су губитници. Обама нема намеру да буде губитник.

Пише: Џорџ Фридман
четвртак, 27 август 2009 14:00

Аутор је оснивач, главни обавештајни функционер (*chief intelligence officer*) и генерални директор (*Chief Executive Officer - CEO*) **Strategic Forecasting, Inc.** (Стратешко предвиђање), познатије као

Stratfor

, приватне обавештајне агенције, основане 1996. у Остину, Тексас, САД. Неки сматрају да је „ЦИА у сенци“. (Прим. прев.)

Превод: Василије Клефтакис